

Sytuacja osób młodych na rynku pracy w okresie I – V 2025

1. Przepisy ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia [30-03-2025] określają, że powiatowe urzędy pracy [PUP] jako jedną z wielu subpopulacji **aktywizują osoby będące w wieku do 30 roku życia**. Najczęściej stosowane formy to **staże i szkolenia**. Obie ww. formy realizowane wśród osób młodych są efektywniejsze niż w zbiorowości starszych bezrobotnych, niejednokrotnie posiadających już określone doświadczenie zawodowe. W okr. I - V 2025 r. następowało więcej rejestracji osób po raz kolejny – w ogólnej liczbie bezrobotnych w PUP [81,5 proc.], niż wśród osób do 30 roku życia [67,7 proc.]. Bezrobotni zarejestrowani po raz pierwszy stanowili 18,5 proc. napływu, a wśród młodych bezrobotnych rejestracje po raz pierwszy stanowiły 32,3 proc. Młodzi bezrobotni relatywnie szybciej opuszczają rejestry i podejmują zatrudnienie.
2. W okr. I – V 2025 r. osoby do 30 roku życia stanowiły 26,3 proc. liczby bezrobotnych [tzw. stanów uśrednionych, zawartych w arkuszu IV dodatku statystycznym, porównanie do 68 569 bezrobotnych ogółem].
3. Oferty stażowe są od lat realizowane u tych samych pracodawców. Dowodzi to małej zmienności struktury lokalnego popytu na zawody i kwalifikacje. Zakłady chętnie podpisują umowę, która zapewnia im dotacje. Staże przyczyniają się do rozwoju firm, a w mniejszym stopniu bezrobotnych. Powodują obniżenie kosztów funkcjonowania podmiotów, a pracodawcy korzystają ze staży tylko z tego powodu. Często nie przyczyniają się do lepszego opanowania czynności zawodowych przez pracownika. Pracodawcy, **szczególnie, gdy jest to mała firma** – niechętnie przyuczają do zawodu kolejną osobę – co absorbuje ich czas i zmniejsza zyski. Właściciele firm otrzymują refundację za osobę, a zlecają do wykonania proste czynności. Nie poświęcają sporo czasu na realizację programu, wobec tego **ukończenie stażu** jest formalnością i najliczniejszą przyczyną powrotu do ewidencji bezrobotnych – 670 młodych bezrobotnych [arkusz I, dodatek statystyczny]. Osoby młode – stanowią większość stażystów tj. 55,8 proc. ogółu bezrobotnych, korzystających z tej formy.
4. Na efekty interwencji wpływają różne czynniki dodatkowe. Jednym z nich jest ilość środków finansowych przewidzianych do realizacji aktywnych form promocji zatrudnienia, przez które Ustawodawca wpływa na poziom bezrobocia. Interwencja w pewnych granicach łagodzi ograniczenia regionalnej gospodarki i wpływa na minimalizację negatywnych skutków transformacji gospodarki do poziomu krajów wysoko uprzemysłowionych [np. RFN]. Wobec niewielkich zasobów, którą realnie mają do dyspozycji PUP w celu aktywizacji bezrobotnych, większość z realizowanych form aktywnych jest kontynuacją z okresu poprzedniego, a tylko nieznaczna część zawiera nowe umowy, które zostały podpisane już w okresie danego roku.
5. Znaczna ilość bezrobotnych do 30 roku życia podejmuje **prace niesubsydiowane – 7 310 osób** [bilans bezrobotnych], co stanowi 81,2 proc. wszystkich podjęć pracy w grupie osób do 30 roku życia w PUP. Z tak znacznej liczby osób podejmujących zatrudnienie, które nie jest finansowane ze środków publicznych – sprawozdanie MRPiPS-01 pokazuje tylko **podjęcie pracy niesubsydiowanej sezonowej** – 602 osoby do 30 roku życia oraz **podjęcie niesubsydiowanej działalności gospodarczej** – 466 osób do 30 roku życia. Pozostała liczba 6 242 osoby do 30 roku życia, o których nie wiemy z jakich przyczyn podjęli niesubsydiowane zatrudnienie. Można zauważyć, że skoro zostali wyrejestrowani – to gdzieś mogą posiadać źródło stałego lub czasowego zatrudnienia, rejestrowanego lub nie – w kraju lub za granicą.

6. Przy depopulacji i braku zasilania znaczną rzeszą osób młodych, bezrobocie rejestrowane trwale nie wzrasta, a jego poziom w pewnych granicach zmienia się sezonowo – w zależności od pory roku ¹.
7. Drugą, co do wielkości przyczyną wyrejestrowań z powodu podjęcia pracy osób bezrobotnych do 30 roku życia – są **formy subsydiowane** tj. łącznie **1 689 osób**. Wśród innych przyczyn odpływu – poza podjęciem pracy – znaczna ilość osób do 30 roku życia jest kierowana na **staże** (**1 731 osób**). Osoby wyłączone na staż odlicza się od liczby bezrobotnych do celów statystycznych. Jednocześnie ustawodawca nie traktuje stażu jako formy zatrudnienia.
8. Kolejną formą aktywizacji są **szkolenia**, również nie będące formą zatrudnienia, zmniejszające liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w PUP – **326 bezrobotnych do 30 roku życia**. Odnotowano niewielką ilość bezrobotnych wyrejestrowanych z powodu rozpoczęcia **prac społecznie użytecznych** ² (**485 bezrobotnych ogółem, w tym 25 osoby do 30 roku życia**). Prace te mogą być wykonywane w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. Za wykonywanie pracy bezrobotnemu przysługuje waloryzowane świadczenie (art.142 ust.14 pkt 2) **wynoszące 30,50 zł za godzinę**, link do akt. wys. <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/stawki-kwoty-wskazniki>. Świadczenie jest niskie, a liczba godzin ograniczona, co pomimo możliwości korzystania z pomocy społecznej – nie kumuluje znacznej ilości osób bezrobotnych [również młodych] w tej formie aktywizacji.
9. Wśród aktywizowanych osób do 30 roku życia w ramach dostępnych **bonów (na zasiedlenie, szkoleniowego, stażowego i zatrudnieniowego)** – niezmiennie najliczniej osoby bezrobotne korzystają z **bonu na zasiedlenie**. Następuje zarówno założenie własnej działalności gospodarczej (**5 osób**) jak i podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania (**326 bezrobotnych**).
10. Z **bonu na zasiedlenie** – korzystają z reguły osoby po studiach, które nie mogą podjąć zatrudnienia w małych miastach i wsiach lub nie chcą pracować w swoich rodzinnych stronach czy nawet miastach o średniej wielkości. Są to np. specjaliści w zawodach medycznych (lekarze). Równie często emigrują [niekoniecznie w ramach subsydiów PUP] osoby po ukończeniu studiów w zakresie nauk ścisłych czy budownictwa [inżynier automatyki i robotyki, programista robotów przemysłowych, programista aplikacji, inżynier mechanik itp.]. Osoba, która ma zawód deficytowy i solidnie wykonuje swoją pracę – uzyskuje zatrudnienie nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami. Kraje rozwijające się są zmuszone do redukcji popytu. W niektórych branżach można odnotować brak możliwości utworzenia, pomimo potrzeb, większej liczby etatów. Kraje rozwinięte przyciągają fachowców lepszymi zarobkami, warunkami pracy czy możliwością rozwoju zawodowego.
11. Ukształtowana w przeszłości – kultura wykonywania zawodu w danym kraju jest szczególnie widoczna w bardziej skomplikowanych usługach, co może definiować np. poziom lecznictwa niezależnie od ilości posiadanych na miejscu specjalistów.

¹ Sezonowość. W I kwartale danego roku następuje wzrost liczby bezrobotnych, który bez zwiększenia się ilości osób młodych – trwale rejestrowanych w statystykach PUP nie może nadal powodować wzrostu osób pozostających bez pracy. W II i III kwartale następują zwykle spadki poziomu bezrobocia. Z reguły IV kwartał danego roku – charakteryzuje się ograniczeniem spadków, które jeżeli następują – są na niższym poziomie liczbowym lub procentowym jak w okresie II i III kwartału. Czasem już od stanu na koniec listopada i grudnia następują wzrosty, które często kumulują się w styczniu, lutym i marcu następnego roku.

² Prace te nie są traktowane jako podjęcie zatrudnienia, odbywają się bez nawiązania stosunku pracy i umowy o pracę. Ten rodzaj pracy ma charakter stosunku zobowiązaniowego wg prawa cywilnego. Prace społecznie użyteczne mogą być organizowane przez **gminę w jednostkach pomocy społecznej, podmiotach ekonomii społecznej** [art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej], **organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub działalnością na rzecz społeczności lokalnej i instytucjach oświaty** [art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe]. Realizacja prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie **porozumienia** zawieranego pomiędzy **starostą [PUP] a wójtem [gmina] lub burmistrzem / prezydentem miasta**. Starosta [PUP] refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60 proc. minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu lub 100 % minimalnej kwoty przysługującego bezrobotnemu świadczenia, jeżeli został skierowany do wykonania prac społecznie użytecznych na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych. Świadczenie to może być w całości finansowane z budżetu gminy.

Niekiedy różnice terytorialne wpływają na poziom zapotrzebowania, co powoduje potrzebę zmiany miejsca zamieszkania. W centrach rozwoju takich jak duże miasta, pracodawcy mogą więcej zaoferować młodemu człowiekowi (po ukończeniu edukacji lub nawet w czasie jej trwania) niż prowincja. Bony na zasiedlenie umożliwiają przepływ pracowników do centrów – dla tych osób młodych, które pozostały w małych ośrodkach akademickich lub wrócili do miejsca zamieszkania i mają problemy z uzyskaniem pracy stałej.

12. Emigracja ekonomiczna – drenuje z fachowców zarówno miasta jak i tereny wiejskie. Problem ten dotyka nie tylko powiatów z niskim udziałem przemysłu czy nowoczesnych usług. Proces opisuje znikomą szansę na uzyskanie pracy na wsi z powodu braku alternatywnych form zatrudnienia. W przyszłości wraz z upowszechnianiem się prosumpcji w różnych dziedzinach działalności – sytuacja na terenach wiejskich i suburbiach – może okazać się nawet stabilniejsza jak w regionach dotychczas lepiej uprzemysłowionych. Oczywiście suburbia nie posiadają od razu aż tylu miejsc pracy, co przemysł i nowoczesne gałęzie usług. W powiatach, gdzie występuje jakikolwiek przemysł często funkcjonuje jeden większy zakład, który nie zgłasza nowych miejsc pracy i może mieć problemy z utrzymaniem się na rynku np. z powodu okresowych zmian zapotrzebowania u kooperanta³.
13. Kapitał przemieszcza się swobodnie. Niejednokrotnie poza menadżerami również i pracownicy mogą podjąć zatrudnienie w firmach zgłaszających wakaty. Coraz częściej przekraczają granicę rodzimej kultury, wyznaczone np. przez ten sam język. Praca w korporacjach staje się koniecznością. Młodzi komunikują się w nowoczesny sposób. W poszukiwaniu pracy potrafią wykorzystać nowe możliwości. Ci, którzy pozostają w małych ośrodkach akademickich lub wracają do miejsca zamieszkania, gdy pojawiają się problemy z zatrudnieniem szybko uświadamiają sobie, gdzie należy się starać o angaż, który pozwoli na stabilizację. Osoby młode często poszukują zajęć, które nie pozbawi ich satysfakcji z dobrze wykonanej pracy na początku kariery zawodowej.
14. Niektóre społeczeństwa są bardziej zaawansowane w rozwoju, co może być inspirujące [nowe pomysły, sprawdzone rozwiązania]. Posiadamy również liczne własne osiągnięcia, które nasi rodacy od wielu lat wdrażają w różnych krajach. **Nie powinniśmy z nich rezygnować, ponieważ są unikalne.** Nasze rodzime pomysły, często po niewielkich modyfikacjach sprawdzały się w różnych społeczeństwach, przynosząc wiele korzyści. Polska posiada potencjał w zakresie doświadczenia różnych struktur organizacji społeczeństwa. Jednak nadmierne reformy mogą spowodować wiele negatywnych konsekwencji, gdzie po pewnym czasie wraca się do rozwiązań wcześniej stosowanych. Komplikowanie procedur – tworzy nową jakość społeczną, która nie zawsze ułatwia życie i jest akceptowana przez zwykłych ludzi. Nie każda zmiana społeczna następuje w sposób przemyślany i racjonalny⁴.
15. Wiele osób wybiera emigrację. Godzi się, wobec braku alternatywy, na niedogodności, ponieważ kraje docelowe w ogóle oferują pracę, często o wyższych zarobkach. Pokolenie „Z” [osoby urodzone w latach 2001-2020] jest bardziej

³ Podkarpacie blisko graniczy z Ukrainą, co implikuje negatywne konsekwencje dla rozwoju turystyki. Spadki dochodów mogą rekompensować inwestycje w przemysł high-tech. Kreowanie dodatkowej produkcji w podmiotach już produkujących dla jednego lub kilku kooperantów – może być kolejnym sposobem na gorszą sytuację w powiatach, w których występuje przemysł, ale nie może w pełni wykorzystać możliwości rozwoju. Oplaca się kreowanie produktów konkurencyjnych na rynkach światowych, nowoczesnych, na które firmy mogą znaleźć nabywców w wielu krajach na świecie bez pośrednictwa innych podmiotów. Przykładem jest produkcja nowych ekologicznych pojazdów i urządzeń energetyki odnawialnej na podstawie istniejącego przemysłu. Nie przeszkadza to dalszej współpracy w realizacji dotychczasowych zamówień, a może rozwiązać problem stałych lub okresowych redukcji zatrudnienia.

⁴ Od 31-08-1980 do 13-12-1981 funkcjonował w Polsce tzw. IV typ ładu społecznego – ład porozumień zbiorowych. W oparciu o bogate doświadczenia [zabory – trzy różne systemy społecznej modyfikujemy instytucje społeczne, kreujemy nowe systemy. Z korzyścią dla obywateli redukujemy niektóre zbędne procedury, upraszczamy niepotrzebne komplikacje, co stanowi znaczny postęp w rozwoju. Polska, podobnie jak inne kraje Europy Środkowej i Wschodniej, posiada wysoką kulturę i tradycję produkcji różnorodnych systemów przy zastosowaniu zaawansowanej techniki, dlatego większość ciekawych rozwiązań powinna być chroniona patentami.

przywiązane do tradycji [pokolenia dziadków tj. „X”], co nie koniecznie będzie oznaczało mniejszą mobilność. „Z” w kolejnych dekadach XXI w. [trzeciej i czwartej tj. lata 30. i 40. XXI w.] będzie często migrować, podobnie jak ich rodzice czy dziadkowie. Świat w coraz większym stopniu staje się „globalną wioską”, a pokolenie „X” określane jako „nomad” tj. „koczownik”, urodzeni w latach 1961-1980 efektywnie uczą „Y” i „Z” sposobów emigracji, wykorzystania trendów i asymilacji w krajach docelowych.

16. Krajowy kierunek odpływu zasobów ludzkich – to duże miasta lub tereny położone w regionach o znacznie wyższym PKB na 1 mieszkańca. Subsydia, a szczególnie boni na zasiedlenie nie wpływa na poziom bezrobocia np. w województwach wschodnich, ponieważ proces emigracji następuje niezależnie od interwencji na rynku. Większość przepływów pracowników jest bardzo słabo rejestrowana w statystykach. Pomoc publiczna z reguły – nie ma na nią wpływu. Boni umożliwiają przepływ specjalistów do dużych miast, w celu nabycia doświadczenia, które otwiera drogę do dalszej emigracji w kraju i za granicę RP, co wzmacnia proces depopulacji.
17. W małych miastach i na wsi (w powiatach rolniczych) brakuje pracy. Są niedoinwestowane, z małą ilością firm, ograniczonym dostępem do usług. W tych realiach inne walory wsi, które na pewno posiadają te tereny – są trudne do asymilacji. W niewielkich jednostkach administracyjnych rozwój następuje znacznie wolniej od średnich czy dużych miast [czy np. w porównaniu do metropolii]. Osoby po studiach często nie mogą podjąć zatrudnienia w swoich rodzinnych stronach czy nawet w miastach średniej wielkości. Peryferia są związane z brakiem sensownej strategii. Zmiana następuje znacznie wolniej niż w centrach. W dużych miastach można łatwiej uzyskać zatrudnienie, które gwarantuje dochody. Wypracowanie kapitału na starość staje się możliwe. Tereny atrakcyjne turystycznie są wymarzone do odpoczynku po pracy⁵.
18. Nowe zjawiska mogą powstrzymać wzrost milionowych metropolii. Aktualnie zmienia się typ zabudowy, który pozostaje połączeniem „betonowych pustyni” ze znaczną ilością terenów zielonych, widocznych dotychczas w wiejskim pejzażu. Nastąpi redukcja terenów całkowicie zurbanizowanych (miast) i o typowo rolniczym charakterze (wsi), na korzyść nowej formy połączenia natury z architekturą. Takie koncepcje były obecne w latach 70. XX w., jednak w praktyce rzadko stosowane, pomimo wiedzy, co do pozytywnego wpływu na zdrowie i rozwój społeczności.

⁵ Następuje w niektórych częściach kraju rozwój tzw. suburbii, które są położone w pobliżu dużych aglomeracji miejskich. Coraz częściej nie są pozbawione infrastruktury. Najwcześniej „suburban area” zaczęły powstawać w USA, tj. już od lat 60. XX w. Aktualnie zwiększa się na całym świecie proces powstawania przedmieść, które [w zależności od kraju] posiadają różne funkcje. Często przyczyną ich wzrostu są niższe ceny nieruchomości i gruntów niż w centrach miast. Nie jest już tak jak w XIX w. czy w I poł. XX w. wieś – izolowana od reszty świata, bez infrastruktury [dróg, sieci instalacyjnych, samochodów czy centrów handlowych]. Nieuchronnie – na wieś w coraz większym stopniu wkracza cywilizacja. Suburbia z większą ilością zieleni, ogrodami, sadami, uprawą ziemi, niekiedy hodowlą zwierząt – nie są również miastem. Nie posiadają typowej zabudowy dla miast, oferując mieszkańcom łączenie różnych funkcji bytowania.

Nowoczesne łączenie terenów zielonych z przestrzenią zurbanizowaną jest korzystne dla wielu aspektów bytowania np. przeciwdziałania ociepleniu klimatu⁶.

⁶ Rozwój przyjaznej dla człowieka infrastruktury pozostaje w deficycie w niektórych obszarach np. **kilkupasmowe drogi** – głównych szlaków komunikacyjnych], **wielopoziomowe skrzyżowania** [bezkolizyjne, nie tamujące ruchu pojazdów i pieszych], **kompletne instalacje przy drogach** jako jedna inwestycja [wzorem państw skandynawskich] – wodociąg, kanalizacja sanitarna i deszczowa, prąd, gaz, światłowód pod ziemią w betonowych zabezpieczeniach]. Brakuje np. **transportu publicznego**, pozwalającego na szybką komunikację w ramach 1 biletu na jak najszerszych terenach łączących wieś, suburbia i centra miast. Aby transport publiczny stał się nowoczesny, dostępny dla ludzi i godny XXI w. są potrzebne nowe inwestycje np. wzrost użytkowania **autobusów przegubowych**. Z czasem restrukturyzacja całego taboru na większe pojazdy powinna być priorytetem. Autobusy przegubowe **zwiększają zyski przewoźników** [wzrost liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej], wzrasta komfort podróży [likwidacja tłoku] i następuje **spadek zakażeń** [brak tłoku ogranicza transmisje wielu chorób]. **Inwestycje w RTM ograniczą ilość dwutlenku węgla w atmosferze do czego się przyczyni również większy udział zieleni miejskiej**. Świadome kształtowanie przestrzeni wymaga poszanowania interesu wielu osób, własności prywatnej [jak w Europie Zachodniej i Północnej z nieprzerwaną tradycją warstwy mieszczańskiej, kapitalizmu i kultury demokracji]. Człowiek potrzebuje kontaktu z przyrodą. Postęp gwarantuje **brak przeciwieństwa natura – przemysł**. Nowoczesna produkcja – jest już możliwa nie tylko w miastach i zagłębiach przemysłowych. W przyszłości udział produkcji masowej będzie topniał [nie koniecznie zaniknie] wypierany przez **prosumpcję**, która może prowadzić do ograniczenia udziału produkcji dla rynku w wymianie gospodarczej. W przyszłości nowe formy aktywności będą stymulować wiele pozytywnych zmian.